

Obecná čeština

OBECNÁ ČEŠTINA JAKO INTERDIALEKTOVÝ (NADNÁŘEČNÍ) ÚTVAR

- útvar národního jazyka **interdialektového typu**
- má **původ ve středočeském interdialektu**, nese hlavní hláskové a tvaroslovné znaky středočeské nářeční skupiny
- je územně více rozšířen než interdialekt (**přesahuje rámec oblastí středních Čech**, nezasahuje např. do oblastí severovýchodočeských nářečí, jihozápadočeských nářečí)
- její působnost na Moravě je diskutabilní (proniká zřejmě do oblastí západní Moravy a do velkých měst)

Obecná čeština v textech různých stylových oblastí (sfér)

Základní užití obecné češtiny:

- mluvená každodenní komunikace
- soukromá korespondence
- přímá řeč v umělecké literatuře

Hlavní jazykové rysy obecné češtiny

Hláskové rysy

- protetické „v“ před „o“: *vokno, voblíknout, vodsunout...*) – pouze ve slovech domácích
- ej místo í (v grafické podobě většinou realizovaného jako „ý“) ve spisovné češtině:
vejška, prej, bejt, nalejt (spis. *nalít*, tj. -ej je místo „í“)

Tyto znaky jsou typické pro obecnou češtinu a středočeskou oblast, mimo ně pronikají zřejmě zřídka.

Hlavní jazykové rysy obecné češtiny

Hláskové rysy

Spíše do hovorové a někdy do spisovné neutrální češtiny přecházejí varianty slov s „í“ místo „é“, které byly dříve považovány za „obecněčeské“: **oblíknout** (spis. obléknout), **zhlídnout** / **zhlédnout**, **slívat** / **slévat**...

Hlavní jazykové rysy obecné češtiny

Tvaroslovné (morfologické) rysy

Podstatná jména:

7. pád mn. č. (plurálu) – -ma

pod stromama (spis. *pod stromy*),

s děvčatama (spis. *s děvčaty*),

s učitelama (spis. *s učiteli*);

Hlavní jazykové rysy obecné češtiny

Tvaroslovné (morfologické) rysy

Přídavná jména:

1. a 4. pád mn. č. (plurálu)

mladý chlapci (spis. *mladí chlapci*)

mladý ženy, holky (spis. *mladé ženy, holky*)

mladý děvčata (spis. *mladá děvčata*)

Hlavní jazykové rysy obecné češtiny

Tvaroslovné (morfologické) rysy

Přídavná jména:

jednotné číslo příd. jmen vzoru „mladý“

- Do 2., 3. a 6. pádu mužského a středního rodu proniká – na základě hláskového rysu – ý místo é:

bez mladýho chlapce, bez mladýho děvčete (spis. *bez mladého chlapce, bez mladého děvčete*)

k mladýmu chlapcovi, k mladýmu děvčeti (spis. *k mladému chlapci/chlapcovi, k mladému děvčeti*)

Hlavní jazykové rysy obecné češtiny

Tvaroslovné (morfologické) rysy

Přídavná jména:

Do 2., 3. a 6. pádu ženského rodu

– ý místo é:

bez mladý ženy (spis. *bez mladé ženy*)

k mladý ženě (spis. *k mladé ženě*)

o mladý ženě (spis. *o mladé ženě*)

Hlavní jazykové rysy obecné češtiny

3. osoba pl. přítomného času, slovesa 4. třídy, 5. třídy

oni prosejí, oni trpějí (spis. *oni prosí, oni trpí*) a odtud → *oni prosej, oni trpěj*, též *oni sázej, oni dělaj* (spis. *oni sázejí, oni dělají*)

Příčestí minulé

- Užívání tvarů bez „l“ u sloves 1. třídy vzoru „nese“, „peče“, 2. třídy vzoru „tiskne“

on (to) přines, přived, upek, natisk... (spis. *on to přinesl, přivedl, upekl, natiskl*)

Hlavní jazykové rysy obecné češtiny

Tvaroslovné (morfologické) rysy

Slovesa

Minulý čas 1. osoba jedn. i mn. čísla

Neužívání pomocného slovesa být

Já tam nebyl (spis. *Já jsem tam nebyl*)

My přišli později (spis. *My přišli později*)

Tyto poslední 3 jevy jsou typické právě pro obecnou češtinu a střední Čechy, popř. pro další území „Čech v užším slova smyslu“ (tj. mimo Moravu).

Hlavní jazykové rysy obecné češtiny

Tvaroslovné (morfologické) rysy

Slovesa

Podmiňovací způsob (kondicionál)

1. osoba pl. – **bysme** (spis. *bychom*)

1. osoba sg. – **bysem** (spis. *bych*)

BĚŽNĚ MLUVENÝ JAZYK

- soubor spisovných i nespisovných prostředků užívaných při mluvené komunikaci, obsahující prostředky z více útvarů národního jazyka (Chloupek 1986, s. 11).
- MĚSTSKÁ MLUVA